

# Türk edebiyatynyň ýatdan çykmajak 20 ýazyjysy

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Romanlar

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Türk edebiyatynyň ýatdan çykmajak 20 ýazyjysy EDEBIYATIMIZIN UNUTULMAZ 20 ISMI

*Edebiyat tarihimizde birçok kitap yayımlandı fakat bugünlere çok azı kaldı. Kitaplar dizilere, filmlere, tiyatrolara konu olurken yazarları parklara, caddelere, sokaklara isim olarak verildi. Biz de sizler için Cumhuriyet'in ilk döneminden bugüne kadar eserleri ile edebiyatımızda önemli yer edinen isimlerini listeledik.*

## • Halide Edib Adıvar

Yazar kimliğinin dışında siyasetçi, akademisyen, öğretmen ve onbaşı olması ile de dikkat çekmesinin yanı sıra ülkenin işgaline karşı halkı harekete geçirmek için İstanbul'da yaptığı konuşmalarla zihinlerde yer eden bir hatiptir.

II. Meşrutiyet'in ilanı ile beraber eser vermeye başlayan ve dönemin en çok eser veren isimleri arasında kısa sürede yer edinen Halide Edib'in en bilinen eseri ise Sinekli Bakkal'dır. Yirmiden fazla roman, öykü kitabı ve tiyatro eserinin yanında incelemeleri de bulunmaktadır. Kadının eğitilmesine ve toplum içindeki yerine çok sık yer veren, özellikle kadın haklarına yoğunlaşması ile bilinen Halide Edib'in birçok eseri de sinemaya ve televizyon dizilerine uyarlanmıştır.

Sinekli Bakkal dışında Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye, Handan, Türk'ün Ateşle İmtihanı okurların ilgisini çeken diğer eserleridir.

## • Ömer Seyfettin

Ömer Seyfettin, 36 senelik kısa yaşamına sığdırdığı eserler ile edebiyatımızda önemli bir yeri olan fakat hem yaşadığı

dönemde hem de öldükten sonraki süreçte pek değer görmeyen şanssız edebiyatçılarımızdan. Hastalık sürecinde hastanede bir başına olması ve öldükten sonra hastane çalışanlarının kendisini tanımadığı için “kimsesiz” diye nitelendirerek kadavra olarak kullanmaya başlaması trajiktir. Arkadaşlarının gazete haberini görmesi üzerine hastaneden alınsa da bedeni çoktan parçalanmış haldedir.

Edebiyatımızın önde gelen isimlerinden biri olan ve kısa hikâyeciliğimizin kurucu ismi Ömer Seyfettin eser verdiği yıllarda Türkçede sadeleşmeyi savunmasının yanında edebiyatta Türkçülük akımının da kurucuları arasındadır. Yalnız Efe, Kaşığı, Efruz Bey dikkat çeken eserleridir.

- Peyami Safa

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Fatih Harbiye, Yalnızız, Bir Tereddüdün Romanı gibi öne çıkan eserleri ile bilinen Peyami Safa, hem Osmanlı dönemini hem de Cumhuriyet dönemini görmüş aydın edebiyatçılarımız arasındadır. Server Bedi adını da kullanan Peyami Safa yazarlığının yanı sıra bir süre köşe yazarlığı ve gazetecilik yapmıştır. Dönemin birçok gazete ve dergisinde eserleri yer almıştır.

Yaşadığı acı dolu günleri ve ruhsal bunalımlarını eserlerine yansıtmış ve oldukça sevilmiştir, düşünceyi öne çıkardığı eserlerinde ise eleştiriler almıştır. Peyami Safa eserlerinin dışında çıkardığı dergiler ile de edebiyatımıza oldukça katkı sağlamıştır.

- Reşat Nuri Güntekin

Özellikle eserlerinin birçok kez televizyon ve sinemaya uyarlanması ile okurlar tarafından daha çok bilinen Reşat Nuri Güntekin roman, öykü ve oyun yazarıdır. Müfettişlik görevinden kaynaklı Anadolu’nun birçok noktasını gezdiği için gördüğü birçok soruna eserlerinde yer vermiş ve bunları insan-çevre ilişkisi içerisinde yansıtmıştır.

Birçok eseri olmasına rağmen Çalıkuşu, Acımak, Yaprak Dökümü, Miskinler Tekkesi ve Dudaktan Kalbe daha çok ilgi çekmiştir.

Bu ilginin temel sebebi ise eserlerin birkaç kez diziye uyarlanması ve okurların yazarı daha çok dizilerden sonra tanımaya başlamasıdır.

- Ahmet Hamdi Tanpınar

Cumhuriyet tarihinin ilk öğretmenleri arasında olan ve Bursa'da Zaman şiiri ile geniş bir okur kitlesi edinen Ahmet Hamdi Tanpınar öğretmen, şair, romancı, öykücü, çevirmen ve edebiyat tarihçisidir. Bir süre de Maraş milletvekilliği yapmıştır.

Yahya Kemal'in öğrencisi olmasının yazım hayatında oldukça etkileri vardır. Hatta o zamanlar Yahya Kemal'in çıkardığı Dergâh'ta 11 şiiri yayımlanmıştır Ahmet Hamdi'nin. Şiirden sonra bir süre çeviri ile uğraşmış ardından da Ahmet Kutsi Tecer ile «Görüş» dergisini çıkarmıştır. İlk romanları gazete ve dergilerde tefrika edilmiş ardından kitaplaştırılmıştır. En çok dikkat çeken eserleri ise: Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Huzur, Beş Şehir, Mahur Beste.

- Sait Faik Abasıyanık

Çağdaş hikâyeciliğimize yaptığı katkılarla edebiyatımızda bir dönüm noktası sayılan Sait Faik, klasik öykü tekniğinin yıkarak daha şiirsel bir dille doğayı ve insanları basit, samimi, iyi ve kötü taraflarını ele alarak ustaca anlatmıştır. Bu anlatımlarında edebi anlayışların etkisinde kalmamış ve belli bir tarza yönelmemiştir.

Toplum problemlerine değil de bireyin toplum içerisindeki sorunlarına yönelmiş ve öykülerinde genel olarak kendisinden yola çıkarak bireyleri yazmıştır. Bu öykülerinde çoğu kez şehirli alt sınıfı kaleme almıştır. Alemdağ'da Var Bir Yılan, Semaver, Son Kuşlar, Lüzumsuz Adam, Kayıp Aranıyor gibi kitapları okurların ilgisini çekerken Sait Faik adına her sene bir öykü ödülü düzenlenmektedir.

- Sabahattin Ali

“Hayat ancak bir kere oynanan bir kumardır, ben onu kaybettim.

İkinci defa oynayamam...”

41 yıllık kısa yaşam süresine sığdırdığı eserler ile edebiyatımızın unutulmaz isimleri arasına giren Sabahattin Ali Ağırlıklı olarak öykü üzerine eserler vermiştir fakat romanlarıyla ön plana çıkmıştır. Özellikle Kürk Mantolu Madonna’nın bir popüler kültür ürünü haline gelmesi Sabahattin Ali’nin bilinirliğini daha da artırmıştır. Çeşitli şehirlerde eğitim görmesi, öğretmenlik yapması ve cezaevinde kalması gibi durumları eserlerine yansıtırken aynı zamanda eserleri birçok sinema filmine konu olmuştur.

Aşk, sevgi ve kırsal kesmin sorunlarına değinen öyküler yazan Sabahattin Ali’nin şimdilerde en çok ilgi çeken romanı Kürk Mantolu Madonna, o dönemin Hakikat gazetesinde ‘Büyük Hikâye’ başlığı altında 48 bölüm olarak yayımlanmıştır. Aynı zamanda bu roman birçok dile de çevrilmiştir. Öykü, roman, şiir, çeviri alanında eserler veren Sabahattin Ali, Bulgaristan sınırını geçmek üzereyken uğradığı saldırı sonucu hayatını kaybetmiştir. Dikkat çeken diğer eserleri ise: İçimizdeki Şeytan, Kuyucaklı Yusuf, Değirmen ve Yeni Dünya...

- Kemal Tahir

Devlet Ana, Esir Şehrin İnsanları, Kurt Kanunu, Yorgun Savaşçı gibi kült eserleri edebiyatımıza kazandıran Kemal Tahir edebiyatımızın en üretken isimler arasındadır. Benimsediği Sol dünya görüşünü ve Marksizmi toplum yapısına uyarlamaya çalışmış ve bunu romanlarına da yansıtmıştır.

İstanbul’a döndüğü yıllarda «Vakit», «Haber», «Son Posta» gazetelerinde röportaj ve çeviriler yapmış, gazetelerin ardından da Yakup Kadri, Arif Nihat Asya gibi şair ve yazarların içinde bulunduğu “Geçit” adlı bir edebiyat dergisi çıkarmıştır.

Kemal Tahir uzun yıllar hapiste kalmış bu süreçte takma isimler ile mizah öyküleri ve polisiye romanlar yazmıştır. Kitapları Halit Refiğ, Metin Erksan, Atıf Yılmaz gibi yönetmenler tarafından sinemaya aktarılan Kemal Tahir’in Namuscular, Karılar Koğuşu, Esir Şehrin

İnsanları, Dam Ağası, Bir Mülkiyet Kalesi gibi romanları ölümünden sonra yayımlandı.

- Rıfat Ilgaz

Rıfat Ilgaz denince birçok kişinin aklına ilk olarak Hababam Sınıfı geliyor olsa da Rıfat Ilgaz sadece bir romancı değil bunun yanı sıra öykücü ve şairdir. Yazılarında her zaman toplumcu çizgisini devam ettirmesinin dışında bir de ülkenin zor günler geçirdiği dönemde dergi çıkarmaya devam etmiş bir isimdir. Edebiyatımızın en üretken isimlerinden olan Rıfat Ilgaz, yazın hayatına şiirden mizah öykülerine, romandan çocuk kitaplarına birçok farklı alanda eser sığdırmıştır.

Umut Bugay'ın senaryolaştırdığı ve Ertem Eğilmez yönetmenliğinde çekilen Hababam Sınıfı'nın sinemada oldukça ilgi uyandırmasının ardından Ilgaz'ın bilinirliği artmış ve diğer eserleri giderek ilgi görmeye başlamıştır. Sevilen eserleri şunlardır: Halime Kaptan, Karartma Geceleri, Hababam Sınıfı, Bacaksız Okulda, Apartman Çocukları...

- Orhan Kemal

Türk edebiyatının büyük ustaları arasında yer alan Mehmet Raşit Ögütçü veya kullandığı adıyla Orhan Kemal roman, hikâye, oyun, şiir tarzında eserler verdi fakat daha çok romancılık yönü ile tanındı. İlk öykü kitabı Ekmek Kavgası ve ardından yayımladığı otobiyografik roman dizisi olan Küçük Adamın Notları ile bir üne kavuştu.

1940'lı yıllarda ilk öykülerini Bacaksız Orhan takma adı ile yayımlamış ardından 43 yılında İkdam gazetesinde Asma Çubuğu öyküsünde Orhan Kemal adını kullanmış ve böyle devam etmiştir. Adana'da toprak ve fabrika işçilerinin dünyasını, İstanbul'daki gecekondulu mahallelerini ve fabrika çevrelerini eserlerine yansıtmış bu durum okurlar tarafından beğeniyle karşılanmıştır. Başyapıtları arasında Hanımın Çiftliği, 72. Koşuş ve Murtaza adlı eserleri bulunmaktadır.

- Tarık Buğra

Cumhuriyet dönemi edebiyatımızın tanınan yazarlarından biri olan Tarık Buğra, özellikle romanları ile biliniyor olsa da hikâye, tiyatro, gezi yazıları alanlarında da eserler vermiştir.

Lise yıllarında Tarık Nazım takma adı ile şiir ve öyküler yazmıştır. Askerlik sonrası başladığı Edebiyat Fakültesi'nde ise Ahmet Hamdi Tanpınar'ın öğrencisi olmuştur. 0 yıllarda Oğlumuz adlı hikâyesi Cumhuriyet gazetesinin açtığı yarışmada ikincilik ödülüne layık görülmüş ve edebiyat dünyasının kapıları Tarık Buğra'ya açılmıştır. Gazete ve dergicilik de yapan yazarın en bilinen eserleri Osmercık, Küçük Ağa, Gençliğim Eyvah'tır.

- Yusuf Atılgan

“Benim yazarlığımdan daha önemlisi günlük yaşamım” diyen Yusuf Atılgan çok az eser vermesine rağmen romanlarında psikolojik yabancılaşma ve yalnızlık temasını başarıyla işleyen bir yazar olarak tanınmış ve modern Türk edebiyatının önde gelen ustaları arasında yerini almıştır.

Ömer Kavur tarafından Anayurt Oteli'inin 1987'de sinemaya uyarlanması ile beraber bilinirliği artmıştır. Aynı zamanda film 24. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nden ödülle dönmüştür. Yusu Atılgan'ın diğer bilinen eserleri Canistan ve Ekmek Elden Süt Memeden'dir.

- Vüs'at 0. Bener

1950'de New York Herald Tribune gazetesi ile Yeni İstanbul gazetesinin birlikte düzenlediği öykü yarışmasında Dost isimli öyküsüyle üçüncülük kazanan Vüs'at 0. Bener ya da tam adıyla Vüs'at Orhan Bener, kazandığı bu ödülle beraber edebiyat dünyasında tanınmıştır. Seçilmiş Hikayeler, Varlık, Yeditepe dergilerinde yayımlanan şiir ve öyküleriyle de dikkatleri üzerine çeken yazarın ham gerçekliği edebi bir temele oturttarak ele alması ve daha çok özyaşamöyküsel nitelik taşıyan öyküler kaleme alması da bilinen yönlerindendir.

Sürekli yeni anlatım biçimleri arayan Vüs'at 0. Bener bu

süreçteki denemelerinde sürekli eleştiriler almıştır. Bay Muannit Sahtegi'nin Notları, Dost Yaşamamız, Havva sevilen eserleridir.

- Yaşar Kemal

Ülkemizden Nobel Edebiyat Ödülü'ne ilk aday gösterilen, eserleri birçok dile çevrilen, Anadolu'nun efsane ve masallarından faydalanan, senarist ve öykü yazarı edebiyatımızın koca çınarı Yaşar Kemal.

Beş yaşındayken, babasının camide öldürülüşüne tanık olan ve zor bir çocukluk geçiren Yaşar Kemal'in ilk eserleri Cumhuriyet gazetesinde tefrika edilmiş, bunlardan İnce Memed yaklaşık kırk dile çevrilmiştir. 50'li yıllara kadar çeşitli yayımlarda Kemal Sadık Gökçeli adı ile yer almış olsa da Cumhuriyet gazetesine geçtikten sonra eserlerinde Yaşar Kemal adını kullanmıştır.

İnce Memed, Ağrıdağı Efsanesi, Sarı Sıcak, Teneke gibi birçok eseri ile edebiyatımızda çok önemli bir yere sahip olan Yaşar Kemal, 2014 yılında Bilgi Üniversitesi'nin kendisine 'fahri doktora' vermek için düzenlediği törene sağlık sorunları sebebi ile katılamamış ancak bir mesaj göndermiştir. Bir vasiyet niteliğinde olan, mücadeleyi öngören mesajı şu şekilde:

«Bir, benim kitaplarımı okuyan katil olmasın, savaş düşmanı olsun. İki, insanın insanı sömürmesine karşı çıksın. Kimse kimseyi aşağılayamasın. Kimse kimseyi asimile edemesin. İnsanları asimile etmeye can atan devletlere, hükümetlere olanak verilmesin.

Benim kitaplarımı okuyanlar bilsinler ki, bir kültürü yok edenlerin kendi kültürleri, insanlıkları ellerinden uçmuş gitmiştir.

Benim kitaplarımı okuyanlar yoksullarla birlik olsunlar, yoksulluk bütün insanlığın utancıdır. Benim kitaplarımı okuyanlar cümle kötülüklerden arınsınlar.»

- Adalet Ağaoğlu

Roman ve öyküleri ile tanıdığımız fakat deneme, anı, tiyatro ve radyo oyunları alanlarında da eserler veren Adalet Ağaoğlu edebiyatımızın en önemli romancıları arasındadır. Türkiye'nin değişik dönemlerini ve bu dönemlerin insan hayatlarına etkisini inceleyen eserler veren ve bunlarla tanınan yazar aynı zamanda oldukça üretken bir isimdir.

Edebiyata olan ilgisi şiirle başlamış, oyun yazarlığı ile devam etmiş ve hatta Ankara'nın ilk özel tiyatrosu olan «Meydan Sahnesi»ni kurmuş, ardından Meydan Sahne Dergisi'ni çıkarmış olsa da okurları tarafından romanları ile bilinmiştir. Ölmeye Yatmak, Bir Düğün Gecesi, Fikrimin İnce Gülü öne çıkan eserleridir.

- Füzûzan

Toplumun ezilmiş, hakkı yenmiş, duyarlıkları iç dünyaları keşfedilmemiş insanların yazan Füzûzan, Çağdaş Türk edebiyatının önemli isimlerindendir. Eserleri tiyatro ve sinemaya uyarlanan Füzûzan öykünün yanı sıra şiir, roman, gezi yazısı, deneme ve çocuk kitabına kadar edebiyatın farklı türlerinde eserler vermiştir.

İlk eserlerini “gençlik hevesi olarak adlandıran Füzûzan, asıl eserlerini 60'lı yıllardan sonra vermeye başladı. İlk kitabı Parasız Yatılı ile 1972 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanınca bu ödülü alan ilk kadın yazar olmasının da etkisiyle ünlendi. Sevilen eserleri ise: Parasız Yatılı, Kırk Yedi'li'ler, Sevda Dolu Bir Yaz, Gecenin Öteki Yüzü.

- Oğuz Atay

‘Ben buradayım sevgili okuyucum, sen neredesin acaba?’

70'li yıllara kadar çeşitli dergi ve gazetelerde söyleşi ve makaleleri yayımlanmasına rağmen pek bilinirliği olmayan Oğuz Atay, Türk romanını çağdaş romanlar ile aynı hizaya getiren Tutunamayanlar adlı eseri ile 1970 TRT Roman Ödülünü alınca dikkat çekmiş ve çeşitli tartışmaların ortasında kalmıştır. Tutunamayanlar'ın ardından ikinci romanı Tehlikeli

Oyunlar'ı ve öykülerini bir araya topladığı Korkuyu Beklerken'i yayımlamıştır. Beyninde çıkan bir tümör nedeniyle büyük projesi «Türkiye'nin Ruhunu»nu yazamadan 13 Aralık 1977'de, İstanbul'da hayatını kaybetmiştir. Öldükten sonra Günlük ve Eylembilim adlı kitapları yayımlanmıştır. Sağlığında hiçbir eseri ikinci baskısını yapmayan Atay'ın ölümünden sonra kitapları yüzlerce kes basılmıştır. Son yıllarda ise popüler kültürün etkisi ile dizi ve filmlerde kitaplarından çeşitli bölümler sahnelendirilmiştir hatta duvar yazılarına dahi konu olmuştur. Yaşasaydı ve daha çok yazsaydı diye iç geçirdiğimiz Atay'ın tüm eserleri: Tutunamayanlar, Tehlikeli Oyunlar, Korkuyu Beklerken, Bir Bilim Adamının Romanı, Oyunlarla Yaşayanlar, Eylembilim, Günlük.

- Sevgi Soysal

Bir dönem «Dost», «Yelken», «Ataç», «Yeditepe» ve «Değişim» dergilerinde toplum karşısında bireyin tedirginliğini öne çıkaran ''yeni gerçeklik'' akımından izler taşıyan öykü ve yazılar kaleme alan Sevgi Soysal'ın ilk öykü kitabı Tutuklu Perçem, 1962 yılında yayımlanmıştır. 12 Mart döneminde kısa süreli tutuklu kalmasının ardından TRT'deki işinden ayrılmak zorunda kalan Soysal bu dönemi oldukça zor geçirmiş ve hayatında derin izler bırakan bir dönem olarak hayatında yer etmiştir. Siyasal nedenlerle daha sonra tekrar tutuklanmış ve cezaevinde geçirdiği yıllarda yazdığı Yenişehir'de Bir Öğle Vakti adlı romanıyla 1974 yılında Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanmıştır. 40 yaşında bizlere veda eden Sevgi Soysal geride çok değerli eserler bırakmıştır: Yenişehir'de Bir Öğle Vakti, Tante Rosa, Yürümek, Şafak...

- Ferit Edgü

Mavi dergisinde yazmaya başladığı zamanlarda isminden söz ettiren Ferit Edgü öykücülüğünün yanı sıra şair, romancı ve deneme yazarıdır. Kurduğu Ada Yayınları ile pek çok yerli ve yabancı yazar ve şairin eserlerini yayımladı. Er-öğretmen olarak gittiği Hakkari'nin Pirkanis köyünde yaşadıklarını

yıllar sonra düşle gerçeği bir arada kurgulayarak kaleme almış ve 0/ Hakkari’de Bir Mevsim adı ile yayımlamıştır. Roman daha sonra Onat Kutlar’ın senaryosuyla Erden Kıral tarafından «Hakkari’de Bir Mevsim» adıyla filme de çekilmiştir.

Okurları tarafından tüm eserleri severek takip edilse de bunların arasından son yıllarca en çok öne çıkan Her Şeyin Sonundayım Tezer Özlü -Ferit Edgü Mektuplaşmaları’dır.

- Tezer Özlü

“İnsanın başkalarına söyledikleri duymak istedikleridir. Yazdıkları, okumak istedikleridir. Sevmesi, seilmeyi istediği biçimdedir.”

Türk edebiyatının gamlı prensesi olarak da nitelendirilen Tezer Özlü, az sayıda kitabı olmasına rağmen edebiyatımızı çok fazla etkileyen isimler arasında yer almıştır. 62 yılı ve sonrasında dergilerde yayımladığı öykülerini 78 yılında bir araya toplayarak Eski Bahçe başlığı altında kitaplaştırmıştır. Ardından İstanbul’da psikiyatri kliniklerinde kaldığı zamanda kaleme aldığı ve aynı zamanda ilk romanı olan Çocukluğumun Soğuk Geceleri’ni 80 yılında yayımladı. Svevo, Kafka ve Pavese’den çok fazla etkilenen ve bunların izinden yazdığı Yaşamın Ucuna Yolculuk ile 1983 Marburg Yazın Ödülü’nü kazandı. Ölümünün ardından Leyla Erbil ve Ferit Edgü ile mektuplaşmaları kitaplaştırıldı ve okur tarafından oldukça ilgi gördü.

Osman PALABIYIK. Edebi makalalar